

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Dergi wepsayfası: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında Türk cumhuriyetlerinin değerlendirilmesi

Sevde Sağlam & Elvan Yalçınkaya

Önerilen atf: Sağlam, S., & Yalçınkaya, E. (2022). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Türk Cumhuriyetlerinin Değerlendirilmesi, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 8(2), 413-449. DOI: 10.47615/issej.1134327

Makale linki: <https://doi.org/10.47615/issej.1134327>

© 2022 Yazar(lar). Baskılar ve izinler: Yazarlar makalelerini USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisinde yayınladıktan sonra basılı olarak veya Birinci Baskı olarak çevrimiçi paylaşma iznine sahiptir.

Öne Çıkanlar

Konu ile ilgili gerçekleştirilmiş olan çalışmalarda ağırlıklı olarak 1998 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ele alınarak 6 ve 7. Sınıflarda Türk Dünyası konuları incelenmiştir. Bu çalışmada güncel 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı özelinde farkındalığın kazanımında ilk basamak olan dördüncü sınıf ders kitabı Türk Cumhuriyetleri kapsamında değerlendirilerek literatüre katkı sağlanması ve gerçekleştirilecek olan yeni çalışmalar için yeni bir pencere aralanması hedeflenmiştir.

USBED/Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi hakemli bir çevrimiçi dergidir. Bu makale araştırma, öğretim ve özel çalışmalar amacıyla kullanılabilir. Makalenin içeriğinden yalnızca yazarlar sorumludur. Dergi makalelerin telif hakkına sahiptir. Yayıncı, araştırma materyalinin kullanımıyla bağlantılı veya doğrudan veya dolaylı olarak ortaya çıkan herhangi bir kayıp, işlem, talep veya masraf veya zarardan sorumlu tutulamaz.

Tüm yazarlardan, sunulan çalışmalarla ilgili olarak diğer kişi veya kuruluşlarla herhangi bir finansal, kişisel veya diğer ilişkiler dahil olmak üzere herhangi bir fiili veya potansiyel çıkar çatışmasını ifşa etmeleri istenir.

4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında Türk cumhuriyetlerinin değerlendirilmesi

Sevde Sağlam Elvan Yalçınkaya

Ziya Eren Eğitim Fakültesi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 38039, Türkiye

ÖZ

Gerçekleştirilmiş olan bu araştırmanın temel hedefi, küresel dünyada yaşanan gelişmelerin dikkate alınması ile hazırlanmış olan 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf kazanımlarında ve ders kitabında Türk Cumhuriyetleri konusunun işlenişini değerlendirmektir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Gerçekleştirilen araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara göre: 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf düzeyinde Türk Cumhuriyetlerine dair bir kazanıma, ders kitabında ise sekiz sayfaya yer verilmiştir. Konuya dair sunulan bilgiler haritalar, görseller ve örnek haberler ile somutlaştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda ders kitabında ve kazanımlarda Türk Cumhuriyetleri konusuna yeteri kadar yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

MAKALE TARİHİ

Geliş tarihi 23 Haziran 2022
Kabul tarihi 12 Ekim 2022

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal bilgiler, Ders kitabı,
Türk Cumhuriyetleri,
Öğretim programı

Makale Türü

Araştırma makalesi

İLETİŞİM Sevde Sağlam svdsg1m38@gmail.com Ziya Eren Eğitim Fakültesi, Erciyes Üniversitesi, 38039, Kayseri, Türkiye

© 2022 Yazar(lar).

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial ile lisanslanmıştır. Lisans, (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>) koşulları altında dağıtılan ve ticari olmayan amaçla eserini remix, ince ayar yaparak ya da üzerine geliştirerek kendi eserlerinde kullanılmasına izin verir. Ancak ortaya çıkan yeni eseri benzer lisans ile lisanslamak zorunda değildir.

Giriş

Bireylerin sosyal yaşama hazırlanmalarında ve toplumun bir üyesi haline gelmelerinde eğitim ve öğretim kurumlarına önemli rol düşmektedir. Günümüz dünyasında gerek bilimsel gerekse teknoloji alanında hızlı bir değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Küreselleşme ile beraber bireylerin daha karmaşık problemlere çözüm önerileri üretmeleri ve sosyal yaşama etkin katılımlarını sağlayacak beceriler geliştirmeleri gerekmektedir. Bireylerin sosyal yaşama hazırlanmaları için gerekli bilgi ve beceriyi edinmelerinde informal öğrenmeler etkili olabileceği gibi eğitim kurumları da etkili olmaktadır.

Toplumsal yaşam içerisinde bireylerin gerekli bilgi, değer ve becerileri edinmelerinde, bireyin kendi beklentileri ile toplumun bireyden beklentileri arasında dengenin sağlanmasında okullar önemli bir role sahiptir. Okullar, bireylere etkin birer vatandaş olarak dar anlamda toplumları, geniş anlamda insanlık için çalışma bilincini aşılar. Öğrencilerin problemlere karşı doğru çözümler üretebilmelerinde gerekli bilgi ve becerileri edinmelerinde okullar rehber konumundadır. Eğitsel faaliyetler bireylerin kendilerini gerçekleştirme süreçlerine rehberlik eder (Dewey, 2019). Öğrencilerin hayata karşı hazırlanmasında sosyal yapı ile daima etkileşim halinde bulunan ve temelinde insandan beslenen sosyal bilimler önemli bir role sahiptir.

Sosyal bilimler değişim ve sürekliliği algılama becerisini temel prensip kabul ederek bireylerin sosyal yaşama olumlu adaptasyonlarını multidisipliner anlayış ile hedeflemiştir (Akhan ve Şimşek, 2015). Eğitimin hem bir sosyal bilim dalı olması hem de temel ilkelerin pratikleşmesine alan açması Sosyal Bilgiler çalışma alanının oluşmasını sağlamıştır (Safran, 1993). Sosyal bilimler ile Sosyal Bilgiler çalışma alanı arasındaki etkileşimi Tay (2010), “sosyal bilimler insanların birbirleri ile, yaşadıkları toplumları ile etkileşimlerini ve bireylerin davranışlarını inceleyen bilimler topluluğu iken sosyal bilgiler de bu bilimler topluluğundan beslenerek bireylere etkin vatandaşlık becerileri kazandırmayı hedefleyen bir çalışma alanı” şeklinde açıklamıştır. Sosyal Bilgiler, yeryüzünde meydana gelen olayların nedenlerini ve sonuçlarını tanıtan, etkin bir vatandaşın sahip olduğu hak ve sorumluluklarını belirten, bireyin hem kendisi ile hem de toplumsal ve fiziki çevresi ile etkileşimini geçmiş, bugün ve gelecek kapsamında açıklayan bilgiler olarak ifade edilebilir (Çakıroğlu, 1987). Sosyal Bilgilere dair birçok farklı tanımlama da literatürde yer almaktadır.

Sosyal Bilgileri Barth (1991), gerek toplumsal gerekse evrensel önemli konular hakkında bireylerin vatandaşlık değerlerinin ve becerilerinin iletilebilmesi amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerin multidisipliner uyumudur şeklinde tanımlamıştır. Sever (2021) ise temel eğitim düzeyinde öğrenim görmekte olan bireylerin değişim ve sürekliliği algılama becerilerini geliştirerek değişen dünya düzeninde ve hayatlarında onlar için önemli bilgi, beceri, tutum ile değerleri geliştirebilmek amacıyla insana ve hayata dair bütün bilimler ve çalışma alanlarıyla etkileşim halinde olan sarmal ve bütüncül yaklaşımı benimseyen çalışma alanı ve öğretim programı olarak tanımlamıştır. Öztürk (2015) de beşerî

ve sosyal bilimlerin kendi disiplinleri ve metotları ile edinmiş oldukları bilgiler ile beslenen bir çalışma alanıdır şeklinde ifade etmiştir. Yapılan tanımlamalardan hareket ile Sosyal Bilgiler dersi, disiplinler arası bir yaklaşım ile sosyal bilimlerden edindiği bilgilerden faydalanabilen, karar alabilen, çözüm önerileri geliştirebilen aktif vatandaşların yetişmesini amaçlayan ve kendi öğretim programına sahip olan bir ders olarak açıklanabilir. Sosyal Bilgiler dersinin yapısı ve temel hedefleri ile ilgili araştırmacıların literatüre sundukları farklı bakış açıları ve bilgiler bulunmaktadır.

Turner, Russell III ve Waters (2013), Sosyal Bilgiler dersinin temel amacının, buldukları toplum içerisinde aktif rolde yer alarak insanlığa katkı sunabilen vatandaşların, kendi yeterliliklerini keşfetmiş ve geliştirmeyi hedefleyen mutlu bireylerin yetişmesi sürecine olumlu katkı sunmak olduğunu ifade etmişlerdir. Seyhan (2021), Sosyal Bilgiler dersini farklı sosyal bilim disiplinlerinin sağladığı bilgi, değer, becerilere sahip, katılımcı, eleştirel düşünebilen, bilgiyi yapılandıran, öğrenmeyi öğrenen, demokratik bireyleri yetiştirme programı olarak ifade etmiştir. Kaya ve Öner (2017), Sosyal Bilgiler dersi ve öğretim programının toplulaştırma çalışmaları sonucu ilkökul ve ortaokul eğitimini gerçekleştiren bireylerin başarılı sosyalleşme sürecine odaklanmasına dikkat çekmişlerdir. Yapılan tanımlamalardan hareket ile Sosyal Bilgiler dersinin yapısı, içeriği ve öğretim programı incelendiğinde dersin temelinde, öğrencilerin farklı araştırmalar ve incelemeler gerçekleştirerek edinmiş oldukları bilgiyi uygulamaları ve beceri haline getirmeleri temel alınmaktadır (Sever, Yalçınkaya ve Mazman, 2009). Öğrencilerin buldukları topluma yabancılaşmamaları, duyarlı ve etkin birer vatandaş olmaları ve üretici bireyler olarak yetişmeleri sürecinde Sosyal Bilgiler dersi mihver ders konumunda yer almaktadır (Yanpar, 1997). Bireylerin ve toplumsal yaşamın temel dinamiğini oluşturmakta olan Sosyal Bilgiler insanlığın yaşamı ile birlikte aktif olarak şekillenmiş ve gelişmiştir.

Sosyal Bilgiler eğitiminin tarihine ve nerede başladığına bakıldığında esasen hem Sosyal Bilgileri besleyen sosyal bilimler hem de fen bilimlerinin insanlığın doğuşu ile beraber başlamıştır (Sönmez, 1998). Çünkü insanlar doğdukları andan itibaren çevrelerini ve yaşamı öğrenmeye, anlamlandırmaya çalışırlar. Sosyal Bilgiler eğitimi de temelinde hayat ile özdeşleşmektedir ve öğrencilerin süreç içerisinde ihtiyaçlarına cevap sunmayı amaçlar. 20. yy. ile beraber toplumsal yaşamda gerçekleşen değişimler, müfredat programlarında milli ve ahlaki değerlere, toplumsal konulara ve sosyal etkileşime daha sık yer verilmeye başlanmasını sağlamıştır. Eğitimin toplumsal yönünün önem kazanması Sosyal Bilgiler dersinin doğuşunu sağlamıştır (Oruç ve Ulusoy, 2008). Sosyal Bilgiler kavramı ilk olarak 1916 tarihli olan “Bulletin” isimli derginin yayınlanan 28. sayısındaki komite raporu ile literatüre kaydedilmiştir (Kaya ve Öner, 2017). Sosyal Bilgiler ifadesinin oluşturucusu ise Thomas Jesse Jones olmuştur. Toplumsal yaşamın yapı taşlarını oluşturan bireylerin, sosyal yaşam içerisinde etkin birer katılımcı olmalarını ve yeterliliklerini geliştirmelerini hedefleyen Sosyal Bilgiler, bir çalışma ve konu alanı olarak ABD’de ortaya çıktığı Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi olan NCSS tarafından ifade edilmiştir. Amerika Birleşik

Devletleri'nde ortaya çıkmış olan Sosyal Bilgilerin amacı, ülkede yaşanan problemlere karşı duyarlı ve çözüm üreten bireylerin yetişmelerini sağlamak olmuştur (Öztürk ve Kafadar, 2020). Ayrıca Sosyal Bilgiler, yaşanan yoğun göçler sonucunda oluşan mozaik toplumda ortak yaşam ile kültür bilincinin oluşturulmasında ve yeni bir Amerikan sosyal yapısının inşasında araç olarak tercih edilmiştir (Bilgili, 2006). Sosyal Bilgilerin tarihine değinirken Türk tarihindeki gelişimini de ele almak gerekmektedir.

Sosyal Bilgiler eğitiminin Türk toplumundaki tarihi, Türklerin tarih sahnesine çıkmalarına kadar götürülebilir. Genel olarak konar göçer yaşam tarzını benimsemiş Türk toplumunda sosyal yaşam ve insanların davranışları gelenek ve görenekler ile şekillenerek yazısız bir anayasa niteliğinde olan töre kuralları ile düzenlenmiştir (Özmen, 2015). Sosyal Bilgiler toplumsal yaşamdan beslendiği için temelleri sosyal yapıda etkin olan töre kurallarına dayandırılabilir. Eğitsel tarihinin bakıldığında ise, Türk milli eğitim sisteminde hazırlanan ve kullanılan müfredat programları incelendiğinde Sosyal Bilgiler çalışma alanının temelinin oluşturduğu tarih ve coğrafya disiplinlerinin yer aldığı ilk ilköğretim programı 1876-1909 yılları arasında II. Abdülhamid döneminde hazırlanmıştır (Öztürk, Otluoğlu ve Keskin, 2014). Cumhuriyetin ilanı ile beraber eğitim kurumlarında inkılapları ve temel ideolojiyi benimseyen, Cumhuriyetçi vatandaşlar olan bireylerin yetiştirilmesi temel hedef olmuştur (Güven, 2000). Cumhuriyet döneminin ilk programı olan 1924 müfredat programı değerlendirildiğinde Sosyal Bilgiler çalışma alanının özünü oluşturan disiplinlerin programda yer aldığı ancak Sosyal Bilgiler adı ile doğrudan bir dersin programda mevcut olmadığı görülmektedir. 1926 yılından sonra dünya genelinde yaşanan gelişmeler, edinilen yeni bilgiler ve Türk milletinin ihtiyaçları ile ülkenin hedefleri dikkate alınarak "İlk Mektepler Müfredat Programı" hazırlanmıştır. Hazırlanan programın içeriği değerlendirildiğinde doğrudan Sosyal Bilgiler adı ile bir derse yer verilmese de bu çalışma alanının temelleri arasında yer alan tarih, coğrafya ve yurt bilgisi dersleri programda yer almıştır. Bu derslerde temel hedef, öğrencilerin Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi ve manevi değerlerini benimsemeleri ve toplumsal birliğin sağlanması olmuştur (Ambarlı, 2010). Özellikle tarih derslerinde temel amaç, öğrencilerin hem çağdaş dünya tarihini hem de Türk milli tarihinin temelinin oluşturduğu Türk Dünyasını öğrenmeleri olmuştur (Çapa, 2012). 1924 ve 1926 yıllarında hazırlanmış olan programların temeline bakıldığında ulusalcı bir vatandaşlık eğitiminin sunulması ve bu tutumun benimsenmesi temel hedef olmuştur (Çelik, 2008). 1929 yılına gelindiğinde hazırlanmış ve yayınlanmış olan İlk Mektepler Talimatnamesinde öğrencilere programlı, düzenli ve disiplinli bir eğitimin sunulmasına dikkat çekilmiştir (Öztürk, 2011). 1929 yılında hazırlanmış olan talimatnamede gerek Sosyal Bilgiler dersinde gerekse diğer derslerde öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinışsel ihtiyaçları, ülkenin ihtiyaçları, bulunan sosyal yapının özellikleri, milletin örf, adet ve kültürü dikkate alınarak eğitim alanındaki ihtiyaçların ve benimsenen temel ilkelerin revize edilmesinin ve öğretim programlarının güncellenmesinin gerekliliğine vurgu yapılmış ve daha sonra hazırlanacak programların daha çağdaş olmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir (Yanpar, 1994). 1930 yılında hazırlanmış olan müfredat programı incelendiğinde programda sosyal bilimler disiplinlerinden olan

tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisine yer verilmiştir. Derslerin temelinde Türk milli kimliğine vurgu yapılmıştır. Buradaki hedeflerden birisi de kurulan yeni cumhuriyette milli birlik ve beraberliği tesis etmek olmuştur (Korkmaz ve Güler, 2020). 1936 yılında hazırlanmış olan programa bakıldığında ise Sosyal Bilgiler dersi kapsamında yer alan derslerde temel hedef daha önceki programlar ile ortaktır ancak yöntemler ve temel ilkelerde değişikliğe gidilerek ezberci anlayıştan ziyade gözlem ile incelemelerin ön planda yer aldığı bir eğitim programı uygulanmaya çalışılmıştır (Fer, 2005). Sosyal Bilgiler dersine ait başlangıç denemeleri 1950’li yıllarda başlamıştır. 1962 yılına gelindiğinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi derslerine ait bilgiler “Toplum ve Ülke İncelemeleri” çatısı altında toplanarak bir ders haline getirilmiş ve okutulmaya başlanmıştır (Safran, 2015). 1968 yılına gelindiğinde Sosyal Bilgiler dersi adına çok önemli bir gelişmeye imza atılmıştır. Hazırlanan programda Toplum ve Ülke İncelemeleri dersinin ismi değiştirilmiş ve Sosyal Bilgiler dersi programda yer almıştır. Yaşanan bu gelişme ile beraber Sosyal Bilgiler adı ile bir ders ilk defa müfredat programında yer almıştır (Keskin, 2012).

1968 programında toplu dersler anlayışı temel ilke olmuştur (Arslan, 1999). 1968 müfredat programında yer almaya başlayan Sosyal Bilgiler dersi ilk olarak bütün ilkokullarda okutulmaya başlanmıştır, üç yıl sonra ise 1970-1971 eğitim ve öğretim yılında sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla Sosyal Bilgiler dersi ilk defa ortaokullarda okutulmaya başlanmıştır (Günden, 1995). 1968 Sosyal Bilgiler dersine ait müfredat programı özünde öğrencilere Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti’nin tarihini ve kültürel değerlerini öğrencilere aktarma ve millet bilinci oluşturma gayesini taşımaktadır. Programın bir diğer hedefi de, Türk milletinin dünya medeniyetlerine sunduğu katkıya dair küresel farkındalığın benimsenmesi olmuştur (Öcal ve Yakar, 2015). 1975 yılına gelindiğinde hazırlanan müfredat programında birinci devrede yer alan sınıflara Hayat Bilgisi dersi okutulmuş, ikinci devrede yer alan sınıflara ise Sosyal Bilgiler dersi okutulmuştur (Cicioğlu, 1985). 1985 yılına gelindiğinde müfredat programında değişikliğe gidilmiş ortaokulların programında Sosyal Bilgiler dersi kaldırılarak tek disiplinli bir anlayış benimsenmiş ve “Milli Tarih”, “Milli Coğrafya” ile “Vatandaşlık Bilgileri” dersleri programa eklenmiştir. 1997 yılında zorunlu ve kesintisiz sekiz yıllık eğitime geçilirken Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri müfredattan kaldırılmış, 1998 yılında alınan karar ile 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulmak üzere Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı hazırlanmış ve uygulanmıştır (Keskin, 2002). 2005 yılına gelindiğinde öğrencilerin daha aktif oldukları derslerin planlanması amacıyla yeni müfredat programı hazırlanmıştır. Tam manası ile yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği, becerilerin ve değerlerin ön plana alınması 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile olmuştur.

Alanyazında Türk Dünyasına dair farklı çalışmalar bulunmaktadır:

Demirok (2019), çalışmasında üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası algısını ölçmeyi amaçlamıştır. Araştırma Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi’nde öğrenim gören 202 öğrenci ile

gerçekleştirilen anket çalışması sonucunda öğrencilerin Türk dünyasına dair idari ve kültürel algılarının yüksek olduğu, ekonomik algılarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyete göre ise anlamlı bir farklılığın olmadığı ancak fakültele göre, Necatibey Eğitim Fakültesi'nin lehine bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Topal (2014), çalışmasında üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyasına dair farkındalık düzeylerinin belirlenmesini ve farkındalıklarının fakülte, sınıf düzeyi, okudukları alan, cinsiyet ve öğrenim gördükleri lise türüne göre anlamlı derecede farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi hedeflemiştir. Kullanılan anket sonucunda üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası coğrafyası hakkında farkındalık düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Taşkaya (2014), tarafından yapılan çalışma Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının Türk Dünyasına dair bilgi seviyelerinin istenen düzeyde olmadığı görülmüştür.

Tufan (2022), tarafından gerçekleştirilmiş olan çalışma yurtdışında Türk Dünyasına dair yapılan faaliyetler ve araştırmalar hakkında bilgi sunmaktadır. Araştırmada “Ortak Türk Tarihi” isimli ders kitabı incelenmiştir. Ders kitabının içeriğinde 15. Yüzyıla kadar Türk milletinin dünya tarihindeki yeri ve önemine değinilmiştir. Hazırlanan ders kitabı Türkiye, Kazakistan ve Azerbaycan Cumhuriyetlerinde seçmeli ders olarak öğrencilere sunulması kararlaştırılmıştır. Gerçekleştirilen araştırmada bu alanda yer alan çalışmaların arttırılması gereken bir seviyede olduğuna dikkat çekilmiştir. Yapılan araştırmalar dikkate alındığında Türk Dünyasına dair yapılan çalışmalar temel düzeyden itibaren başlanarak milli kimlik inşasının oluşturulması gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Yapılan bu çalışma ile de Türk Cumhuriyetlerine dair literatüre katkı sunması hedeflenmektedir.

Amaç

Bu araştırmada, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan dördüncü sınıf kazanımlarında ve ders kitabında Türk Cumhuriyetleri konusunu değerlendirmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere edindirilen bilgi, beceri ve donanımlar onların ders kapsamında aktarılan tarih konularında geçmişi eleştirel bir bakış açısı ile sorgulamaları, bugünümüzü doğru okumaları ve geleceğin inşasında donanımlı olabilmeleri için gerekli becerileri kazandırmaktır (Er ve Bayındır, 2015). 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yıkılması neticesinde bağımsızlıklarını kazanmış olan Türk Cumhuriyetleri ile Türkiye Devleti arasındaki ortak tarihin, kültürün öğrenilmesi, bugün hem siyasi

hem de kültürel alanda iş birliğinin sağlanması açısından büyük öneme sahiptir (Eşel, 2019). Öğrencilere ortak tarihin ve kültürün öğretilmesinde temel eğitim düzeyi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada bu önemin ortaya konulmasında yapılan çalışmalardan bir tanesi olmuştur

Metodoloji

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemine başvurulmuştur. Doküman incelemesi, araştırılmak istenen olgu veya olaylar ile ilgili bilgileri kapsayan dokümanları analiz etmeyi ifade eder (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Verilerin Toplanması

Doküman incelemesinde araştırılmak istenen alana dair ilgili kitapların, günlüklerin, raporların, süreli yayınların, gözlem ve görüşme kayıtlarının disiplinli bir anlayış çerçevesinde veri kaynağı olarak kullanılmaktadır (Kartal, 2021). Nitel araştırmalarda kullanılmakta olan dokümanların kapsamını sadece yazılı dokümanlar ile sınırlandırılmamalıdır. Gerek geçmiş veri olarak gerekse araştırma sürecinde kayıt altına alınmış olan fotoğraflar, video kayıtları ve filmler de görsel veri kaynakları olarak kullanılabilir (Baş ve Akturan, 2017). Araştırma problemine konu olan olay ya da olgu hakkında kaynak çeşitliliğinin zenginleştirilmesi ve farklı bakış açılarının incelenmesi konunun daha geniş kapsamlı ele alınmasını ve araştırmanın geçerliliğinin artmasına katkı sunacaktır. Bu çalışmada verilerin elde edilmesinde literatürde yer almakta olan akademik kitaplardan, benzer şekilde gerçekleştirilen çalışmalar sonucu ulaşılan veriler ile yazılan makalelerden, günümüzde temel eğitim düzeyinde okutulmakta olan ders kitaplarından, öğretim programından ve tezlerden yararlanılmıştır. Ders kitabından faydalanılırken ilk olarak temel veri kaynağı olarak Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde görev yapmakta olan öğretmenler ile görüşülerek kullanmakta oldukları mevcut ders kitabı temin edilmiştir. Ders kitabına ulaşıldıktan sonra tek tek öğrenme alanları ve konu başlıkları incelenerek sistematik şekilde Türk Cumhuriyetleri konusunu kapsayan ilgili sayfalar belirlenmiştir. Belirlenen sayfalarda yer almakta olan görseller, örnek haberler, haritalar ve yazılı dokümanlar kategorik olarak okunmuş ve incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ise maddelenerek veri haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analizi araştırmacının elde etmiş olduğu gerek yazılı dokümanları gerekse görsel veri kaynaklarını sistematik şekilde sentezleyerek bulguların yorumlanması ile gerçekleştirilmektedir (Baltacı, 2019). Doküman incelemesi ile elde edilmiş olan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi

sosyal bilimler alanında çalışan araştırmacılara arşivlerden, belgelerden, gazetelerden, sinema, dizi gibi çeşitli görsel dokümanlardan, çeşitli kitle iletişim araçlarından elde edilen verilerin anlamlandırılması amacıyla sistemli bir biçimde incelenmesidir. İçerik analizinin amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlar ile ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227).

Baltacı (2021), da içerik analizini, verilerin birbirleri ile anlamlı ilişkiler çerçevesinde düzenlenmesini kapsayan bütüncül bir analiz şeklinde tanımlamıştır. İçerik analizinde yazıya geçirilmiş olan verilerin içeriği ve vermek istediği vurgu noktaları özetlenerek kayıt altına alınmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2021). Ham maddeyi ders kitapları, romanlar ve gazeteler gibi yazılı belgeler oluşturmaktadır (Özkan, 2021).

Bu çalışmada 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf ile ilgili kazanım ile Sosyal Bilgiler dersinde okutulmakta olan 4. Sınıf ders kitabı, yazar Sami Tüysüz tarafından 2019 yılında hazırlanmış ve TUNA yayıncılık tarafından yayınlanması gerçekleştirilmiş ders kitabı doküman olarak kullanılmıştır. Dokümanlar sistematik şekilde taranmış ve Türk Cumhuriyetlerine dair veriler belirlenerek görseller ve metinler düzenli şekilde analiz edilmiştir.

Bulgular

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf öğrenme alanları ile kazanımlar incelendiğinde Türk Cumhuriyetleri konusunu içeren kazanım “Küresel Bağlantılar” adıyla öğretim programında bulunan yedinci öğrenme alanının kapsamındadır. Türk Cumhuriyetleri ile ilgili bulunan kazanım “4.7.2. Türkiye’nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile ilişkisini kavrar.”

Araştırma kapsamında ele alınmış olan kazanım doğrudan Türk Cumhuriyetleri konusu ile bağlantısı bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler dersinin okutulmaya başlandığı temel seviye olan dördüncü sınıf kazanımları arasında Türk Cumhuriyetleri konusunun ele alınmaya başlanması ortak tarihin ve kültürün bugünümüzü ve geleceğimizi şekillendirmedeki önemini nitelemektedir.

Araştırma kapsamında dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler dersinde okutulmakta olan ders kitabı, yazar Sami Tüysüz tarafından 2019 yılında hazırlanmış ve TUNA yayıncılık tarafından yayınlanması gerçekleştirilmiştir. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla beş yıl kullanılmak üzere öğretime sunulmuştur.

Öğretim programının dördüncü sınıf kazanımları ele alındığında yedinci öğrenme alanı olan Küresel Bağlantılar bölümünde dört adet kazanım bulunmaktadır. Ders Kitabında ise aynı bölümde beş adet konu başlığı yer almaktadır. Buradaki farklılık 4.7.2. numaralı kazanımın iki konu başlığına ayrılarak işlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenmiş olan kazanım ders kitabında “Komşularımız” ve “Türk Cumhuriyetleri” konu başlıkları altında yer almıştır. Komşularımız isimli bölümde Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilendirilen bilgiler şunlardır:

NAHCİVAN

Türkiye'nin doğu komşularından olan Nahcivan, Azerbaycan'a bağlı bir özerk cumhuriyettir. Nahcivan'ın nüfusu 500 bin kadardır. Bu ülke ile tek kapımız İğdir ilimizdeki Dilucu Sınır Kapısı'dır. Türkiye ile Nahcivan arasındaki ilişkiler dostluk ve kardeşlik duyguları içinde gelişerek devam etmektedir.

Tarihte "Türk Kapısı" adıyla anılan Nahcivan, bugün de Azerbaycan halkı ile doğrudan bağlantı kurmamızı sağlamaktadır.

178

Görsel 1. Nahcivan'a Ait Metin Örneği

İlk olarak sayfa 178'de özerk bir cumhuriyet olan Nahcivan öğrencilere tanıtılmıştır. Nahcivan tanıtılırken tek millet ve iki devlet dediğimiz, kardeş ülke olan Azerbaycan Cumhuriyeti ile ülkemiz arasındaki ilişkileri kurmamızda ve geliştirebilmemizde Nahcivan'ın önemi öğrencilere betimlenmeye gayret edilmiştir. Ülkemiz ile olan kara bağlantısı ve coğrafi konumunun sahip olduğu önem vurgulanırken ortak tarihi ve kültürel bağa da dikkat çekilmiştir.

Görsel 2. Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattına Dair Görsel

İkinci olarak ise sayfa 179'da Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başkenti olma unvanına sahip olan Bakü'den başlayarak Gürcistan topraklarına, ardından ise ülkemize ulaşan ve petrol taşınımını sağlayan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı ve bu hattın hem ekonomik hem de diplomatik yönü öğrencilere aktarılmıştır. Gerekli bilgiler sunulurken harita kullanımının gerçekleştirilmesi öğrencilerin sunulan bilgileri somutlaştırmalarına da katkı sunmaktadır.

TÜRK CUMHURİYETLERİ

 Türkiye Cumhuriyeti dışında bugün bağımsız olarak varlığını sürdüren başka hangi Türk devletlerini biliyoruz?

Günümüzde Türkiye dışında başka ülkelerde de Türk toplulukları vardır. Bunların başında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Kıbrıs Türkleri gelir. Aşağıda yaşayan Azeriler, Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler ve Türkmenler de diğer önemli Türk topluluklarıdır. Uzun süre Sovyetler Birliği'nin sınırları içinde yaşamış olan bu topluluklar Sovyetlerin 1991'de dağılması üzerine bağımsızlıklarını kazandı. Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan adlarıyla kendi devletlerini kurdular.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
15 Kasım 1983

Kırgızistan
31 Ağustos 1991

Özbekistan
1 Eylül 1991

Azerbaycan
18 Ekim 1991

Türkmenistan
27 Ekim 1991

Kazakistan
16 Aralık 1991

Türk Cumhuriyetleri
182

Görsel 3. Türk Cumhuriyetlerine İlişkin Metin Örneği

İlk olarak öğrencilerin hazırlanmış olduklarının sağlanabilmesi amacıyla sayfa 182'de öğrencilere bağımsızlıklarını elde etmiş olan Türk Cumhuriyetleri hakkında genel bilgi verilmiş, ardından her devletin bayrağı tanıtılmış ve Türk Cumhuriyetleri'nin idari sınırlarını gösteren bir haritaya yer verilmiştir.

Biliyor muydunuz?

Türkiye, başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere diğer ülkelerde yaşayan Türklerle ilişkilerini yürütmek amacıyla bazı kurumlar oluşturmuştur. Bu kurumların başlıcaları Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)

1992 yılında kurulan TİKA'nın iki önemli amacı vardır. Bunlardan birincisi Türkiye ile sınırlı bulunan, Türkçe konuşulan ve gelişmekte olan ülkelere destek olmaktır. İkincisi ise ekonomik, ticari, teknik, sosyal ve kültürel konular ile eğitim alanında projeler geliştirerek Türkiye'nin bu ülkelerle arasındaki iş birliğini güçlendirmektir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)

2010 tarihinde kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının çalışma konusu yurt dışındaki vatandaşlarımız, soydaşlarımız ve akrabamız olan topluluklardır. YTB'nin temel görevi ülkemizdeki farklı kurumların söz konusu topluluklara sundukları hizmetleri organize etmektir. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olmak da başkanlığın görevleri arasındadır.

AZERBAYCAN

Başkentli Bakü olan Azerbaycan, doğu sınırımızdaki Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti nedeniyle komşumuz durumundadır. Azerbaycan ile aramızda tarihten gelen güçlü bağlar vardır. Azerbaycan ile Türkiye kendilerini "iki devlet bir millet" olarak ifade eden kardeş ülkelerdir. Atatürk bu kardeşliği "Azerbaycan'ın sevincini bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir." (1) sözü ile dile getirmiştir.

Nüfusu 9,7 milyon olan Azerbaycan ile aramızdaki ekonomik ilişkiler oldukça ileri düzeydedir. 2005 yılında faaliyete başlayan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Hazar petrollerini batı pazarlarına ulaştıran önemli bir enerji koridorudur. Hattın açılmasıyla birlikte Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmi daha da genişlemiştir.

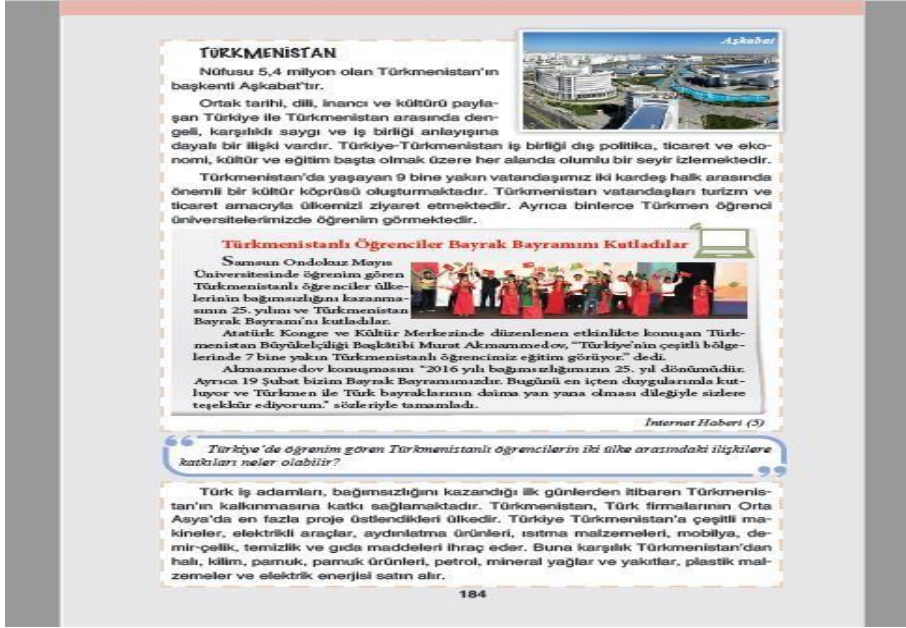
Türkiye Azerbaycan'a çeşitli gıda maddeleri, elektrik enerjisi, motorlu kara taşıtları, deterjanlar, ev tekstil ürünleri, demir-çelik, mobilya, boya ve kâğıt ihraç eder. Azerbaycan'dan ise petrol, plastik ürünler, elektronik araçlar, ham deri, halı, bakır, alüminyum ve pamuk alır.

(1) Erşan Sarıbaş: 21.06.2018, <http://ulmbh.gov.tr/kurum/bilgi/iletisim/dergis/2018/dergis2018pe.pdf>

183

Görsel 4. Azerbaycan Cumhuriyetine Dair Görsel

Konuya dair genel bir bilgi aktarıldıktan sonra sayfa 183'de Türk Cumhuriyetleri ile ortak tarihimizi, kültürümüzü, dilimizi, eğitimimizi ve kardeşlik ilişkilerimizi kuvvetlendirmemizi sağlayan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı yani TİKA ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı yani YTB hakkında öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine uygun bilgiler sunulmuştur.

Görsel 5. Türkmenistan Devletine Ait Görsel ve Haber Örneği

Türkmenistan devleti öğrencilere tanıtılırken coğrafi ve idari özelliklerden ziyade Türkiye Cumhuriyeti ile olan ortak tarihin, kültürüne, ekonomik, kültürel, turizm, eğitim ve dış politika alanlarında gerçekleştirilmekte olan iş birliğine dikkat çekilmiştir. Verilen bilgilerin öğrenciler için daha kalıcı ve anlamlı hale gelmesi amacıyla ülkenin başkenti olan Aşkabat'a dair bir görsel örneği ile Türkmenistan Cumhuriyeti'nin bağımsızlık yıl dönümünü konu edinen bir haber örneğine yer verilmiştir.

ÖZBEKİSTAN

Başkenti Taşkent olan Özbekistan'ın nüfusu 31.2 milyon civarındadır. Zengin yer altı kaynaklarına sahip olan Özbekistan'dan altın, doğal gaz, alüminyum, kömür ve mermer çıkarılır. Ülke ekonomisinde tarım ve hayvancılık da önemli yer tutar.

Özbekistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke Türkiye'dir. Ülkemiz Özbekistan ile arasındaki iş birliğini her alanda geliştirmeye büyük önem vermektedir. Bu nedenle Özbekistan'la olan ticaret hacrimiz her geçen yıl artmaktadır. Özbekistan'da başta inşaat, tekstil, gıda, otelcilik ve ilaç olmak üzere çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 700 kadar Türk firması bulunmaktadır.

Türkiye, Özbekistan'a dokuma ürünleri, motorlu kara taşıtları, temizlik ve gıda maddeleri ile mobilya ve inşaat malzemeleri ihrac eder. Buna karşılık Özbekistan'dan yağlı tohumlar, pamuk ipiği, bakır, mineral yağlar ve yakıtlar alır.

TIKA'dan Özbekistan'a Turizm ve Otelcilik Eğitimi

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TIKA), T.C. Millî Eğitim Bakanlığı ile Özbekistan Turizmi Geliştirme Devlet Kurulu iş birliğinde Buhara'da Turizm Otelcilik Eğitimi düzenlendi.

Buhara Turizm Kolejinde bir hafta süren eğitimin sonunda katılımcılara sertifikaları törenle teslim edildi. Büyük ilgi gören sertifika töreninde TIKA Taşkent Program Koordinatörü ve T.C. Millî Eğitim Bakanlığı uzmanları tarafından 140 katılımcıya sertifikaları dağıtıldı.

Özbekistan Turizmi Geliştirme Devlet Kurulu Eğitim Dairesi Başkan Yardımcısı Nataliya Ivonina eğitim programının düzenlenmesinden büyük memnuniyet duyduklarını ifade ederek katılımcıların önemli bir deneyim kazandığını söyledi.

İnternet Haberi (6)

Görsel 6. Özbekistan Devletine Ait Görsel ve Haber Örneği

Özbekistan Cumhuriyeti hakkında bilgiler sunulurken ilk olarak ülkenin sahip olduğu zengin yer altı kaynaklarına dikkat çekilmiştir. Ayrıca ülkenin bel kemiğini oluşturan tarım sektörünün Türkiye Cumhuriyeti ile olan ithalat ve ihracat ilişkilerindeki önemi de ifade edilmiştir. İki devlet arasındaki ilişkilerde daha ziyade ticaret alanına dikkat çekildiği ve bunun bir internet haberi ile örneklendirildiği görülmektedir

Görsel 7. Kırgızistan'a Dair Görseller ve İnternet Haberi Örneği

7 bağımsız Türk Cumhuriyetlerinden bir diğeri olan Kırgızistan Cumhuriyeti tanıtılırken Türkiye ile ikili ilişkilerinde önemli bir yere sahip olan ve 1997 yılında imzalanan “Ebedi Dostluk ve İş Birliği Antlaşmasına” dikkat çekilerek başlanmıştır. İki ülke arasındaki ilişkilerin sadece siyasi alan ile sınırlı olmadığını ve ekonomik alanda gerçekleştirilen ithalat ve ihracat ilişkileri ürünler ile örneklendirilmiştir. Konunun anlatımında kullanılan görseller arasında ülkenin başkenti olan Bişkek’e ait bir görsel yer alırken Türkiye ile Kırgızistan’a ait ülke bayraklarının ortak tarihe dikkat çekecek şekilde sunulduğu görülmektedir. Konunun anlatımı örnek bir internet haberi sunularak tamamlanmıştır. Haberin içeriğine bakıldığında Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin koordine edilmesi ve güçlendirilmesi amacıyla oluşturulan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı’nın örnek faaliyetini kapsamaktadır.

Görsel 8. Kazakistan ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Dair Metinler ve Görseller

Kazakistan hakkında sunulan bilgilerde ilk olarak ülkenin sahip olduğu geniş yüzölçümünden bahsedilerek ülkenin coğrafi özelliklerine kısa bir giriş yapılmış ve ardından ülkenin gerek ekonomisini gerekse uluslararası arenadaki konumunu etkileyen yer altı kaynaklarının zenginliğinden bahsedilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ile Kazakistan arasındaki ticari işbirliğinin yanı sıra kültürel ve eğitim alanındaki ilişkileri ifade etmek amacıyla 1993 yılında kurulmuş olan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi hakkında bilgi sunulmuştur. Kazakistan Cumhuriyeti'nin ardından "Yavru Vatan" olarak da isimlendirilmekte olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki her alanda bulunan ortak bağların önemi öğrencilere ticari, siyasi ve ekonomik

alanlarda gerçekleştirilmekte olan faaliyetlerden örnekler sunularak anlatılmıştır.

Tartışma and Sonuç

Türk tarihinin ve kültürünün Türk milleti tarafından öğrenilmesi ve yaşatılması bugünün dünyasının doğru okunmasını, gelecek nesillerin ve düzenin sağlam inşasını sağlamaktadır. Bu araştırmada güncel eğitim alanında yaşanan gelişmeleri, pedagojik bilgileri, toplumun ihtiyaçlarını, Türkiye Cumhuriyeti'nin vizyonunu ve misyonunu dikkate alarak hazırlanmış olan 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı incelenmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler dersinin okutulmaya başlandığı temel seviye olan 4. sınıf kazanımları ve ders kitabı değerlendirilmiştir.

Öğretim programında 4. sınıf seviyesinde toplamda 33 adet kazanım yer alırken bunlardan sadece 1 tanesi doğrudan Türk Cumhuriyetleri konusunu kapsamaktadır. TUNA yayıncılık tarafından basımı gerçekleştirilen ders kitabı incelendiğinde ise ders kitabında toplamda 208 sayfa bulunurken, Türk Cumhuriyetleri konusuna dair toplamda sadece 8 sayfa yer almaktadır. Hem müfredat programında hem de ders kitabında Türk Cumhuriyetleri konusuna verilen önemin yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılabılır. Dalı ve Çakmak (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da eş değer bir sonuç olarak 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda milli tarih ve milli kültür konularının dar bir çerçeve ile sınırlı kaldığı sonucuna varılmıştır. Bayram (2011), tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucunda da benzer bir sonuç olarak, 1998 ve 2005 İlköğretim Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarında ve ders kitabında Türk dünyası konusuna daha geniş yer verilmesi gerektiği ve içeriğin zenginleştirilmesine ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders kitabında Türk Cumhuriyetleri konusuna dair sunulan bilgiler görseller, haritalar ve internet haberi örnekleri ile daha zengin bir içeriğe dönüştürülmüştür. Türk Cumhuriyetleri konusu öğrencilere sunulurken başlangıçta hazırlanmışlığı sağlamak amacıyla genel bir bilgi ile devletlere ait bayrakların görselleri sunulmuştur. Türk Cumhuriyetlerine dair sadece idari ve coğrafi bilgiler sunulmamış, bu bilgilerin yanı sıra devletler arasında siyasi, kültürel ve sosyal alanda iş birliğini tesis eden kurum ve kuruluşlar hakkında da bilgiler verilmiştir. Yalçınkaya (2014) tarafından 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve ders kitaplarının araştırıldığı çalışma sonucunda da benzer bir bulgu olarak Türk Cumhuriyetleri konusunun internet ve gazete haberleri ile zenginleştirilerek öğrencilere aktarıldığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Gerçekleştirilen çalışma sonucunda, yarınlarmızın mimarları olacak olan bireylere okutulmakta olan ders kitabında ve öğretim programında Türk Cumhuriyetleri konusuna daha geniş yer verilmesi ve konu içerisinde bilgilerin pekiştirilmesine katkı sunacak etkinliklere yer verilmesi öneri olarak

sunulmaktadır. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri konusunun öğrencilere aktarımında Türkiye Cumhuriyeti ile olan idari, ekonomik, kültürel, eğitim ve sosyal alanlarda iş birliğine değinilirken diğer devletlerin de birbirleri ile olan ilişkilerine ağırlık verilmesi ve bunun konu sonunda öğrencilerin becerilerini geliştirecek taksonomide yer alan üst düzey bilişsel basamaklara da hitap eden dayanan bir değerlendirme etkinliği ile pekiştirilmesi öneri olarak sunulmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Gelecek Araştırmalar

Bu çalışmada 4. Sınıf kazanımları ve ders kitabı incelenmiştir. Gelecek araştırmacıların farklı sınıf düzeylerine ait kazanımları ve ders kitaplarını araştırmalarının literatürü zenginleştirebileceği düşünülmektedir.

Yazar Katkıları

Giriş, S.S ve E.Y.; metodoloji, S.S ve E.Y.; araştırma S.S ve E.Y.; kaynaklar S.S ve E.Y.; yazma ve taslak hazırlama S.S ve E.Y.; yazma, inceleme ve düzenleme S.S ve E.Y. Tüm yazarlar makalenin yayınlanmış halini okudular ve kabul ettiler.

Yayın Etiği

Araştırma doküman incelemesi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu sebeple araştırma etik kurul izni gerektiren çalışmalar içerisinde yer almamaktadır.

ORCID

Sevde Sağlam <http://orcid.org/0000-0002-8414-5746>

Elvan Yalçınkaya <http://orcid.org/0000-0003-1838-0411>

Kaynakça

- Akhan, E. A., & Şimşek Çetin, Ö. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilgiler eğitimine yönelik ilgilerinin ve görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(2), 551-588.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye’de cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programları (değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Arslan, M. (1999). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 144, 1-14.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Baltacı, A. (2021). Bilimsel araştırma becerileri ve araştırmada güncel desenler. Uzunöz, A. (Ed.), *Nitel veri analizi* (s. 71-99). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barth, J. L. (1991). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum, activities and materials*. University Press of America.
- Baş, T., & Akturan, U. (2017). *Nitel araştırma: Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli*. Seçkin Yayıncılık.
- Bayram, H. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminde Türk dünyası* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Bilgili, A. S. (2006). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. İ. H. Demircioğlu (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (2-29). Hegem Yayınları.
- Çakıroğlu, O. (1987, Haziran 8-11). *Cumhuriyet döneminde bu yana sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirmenin dünü, bugünü, yarını* [Sempozyum oturumu]. Gazi Üniversitesi Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçiş sürecinde Türkiye’de tarih öğretiminin tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3), 1-28.
- Çelik, H. (2008). Cumhuriyet dönemi vatandaşlık eğitiminde önemli adımlar. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, 10(1), 359-369. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/98339>
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk ve ortaöğretim (tarihi gelişim)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Dinç, E. ve Kıroğlu, K. (Çev. Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık. (Orijinal çalışma 2017’de yayımlandı)
- Dallı, C., & Çakmak, M. A. (2020). 2018 sosyal bilgiler öğretim programında Türk tarihi ve kültürü konularının yeri. *Sinerji Uluslararası Alan Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 53-66. <https://dergipark.org.tr/pub/synergy/issue/58953/795865>
- Demirok, U. (2019). Üniversite öğrencilerinin türk dünyası algısı (Balıkesir Üniversitesi Örneği) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Dewey, J. (2019). *Okul ve toplum*. (H. A. Başman, Çev.). S. Kaymakçı (Yay. Haz.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Er, A. R., & Bayındır, N. (2015). Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine ilişkin değer kazanımı ile öğretim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 357-379. <https://dergipark.org.tr/pub/usaksosbil/issue/21661/504045>
- Eşel, G. (2019). Transkafkasya Bölgesel Güvenliğinde Şanghay İşbirliği Örgütünün Rolü. 2. *Uluslararası Hocalı Soykırımı ve Bölgesel Güvenlik Soykırımı Sempozyumu E-kitabı*, 400.
- Fer, S. (2005, Aralık). *1923 yılından günümüze cumhuriyet dönemi ilköğretim programları üzerine bir inceleme*. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.
- Günden, S. (1995). Sosyal bilgiler öğretimine genel bir bakış. M. Çileli (Yay. Hazırlayan), *İlköğretim kurumlarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları* içinde (s. 22-339). Türk Eğitim Derneği.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Güven, İ. (2000). *Türkiye’de Devlet Eğitim ve İdeoloji*. Siyasal Kitabevi.
- Kartal, Ş. (2021). Nitel araştırmanın desenlenmesi. M. Çelebi (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 212-236). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaya, E., & Öner, G. (2017). 100. Yaşındaki sosyal bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Keskin, Y. (2002). *Türkiye’de II. meşrutiyetten günümüze kadar uygulanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarının analizi*

- ve karşılaştırması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Keskin, Y. (2012). Türkiye’de 1970’li yıllardan günümüze kadar yayınlanmış ilkököl, ortaokul ve ilköğretim okulu programlarında yer alan tarih dersi konularının dönemlere göre incelenmesi. *Uluslararası Çevrimiçi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 442-461.
- Korkmaz, M. S., & Güler, H. (2020). 1926 yılından günümüze ilköğretim okullarının programları ve sosyal bilgiler. *Asia Minor Studies Dergisi*, 8(2), 501-512. <https://doi.org/10.17067/asm.738144>
- Öcal, A., & Yakar, H. (2015). 1968-2005 sosyal bilgiler ders programlarında küresel farkındalık eğitimi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(USBES Özel Sayısı I), 307-327.
- Oruç, Ş., & Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(26), 121-132.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özmen, C. (2015). Dünyada ve ülkemizde sosyal bilgiler. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 319). Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C. (2011). Sosyal Bilgiler : Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi: Demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (s. 1-31). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Kavram, içerik ve program. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (s. 1-31). Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C., & Kafadar, T. (2020). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126. <https://doi.org/10.24315/tred.550508>
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S., & Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem Akademi Yayınları.
- Safran, M. (1993). Tarih öğretiminin eğitsel amaçları. *Belleken Dergisi*, 57(220), 827-842.
- Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 2-16). Pegem Akademi Yayınları.
- Şahin Yanpar, T. (1994). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarı ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 43-48.
- Sever, R. (2021). Temel kavramlar. R. Sever (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitiminde kavram öğretimi* içinde (s. 1-20). Pegem Akademi Yayınları.
- Sever, R., Yalçinkaya, E., & Mazman, F. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir öğretim yöntemi: dramatizasyon. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- Seyhan, A. (2021). Arşiv belgelerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına ilişkin öğretmen aday görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 655-680.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Taşkaya, S. M. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının Türk dünyası algısı. *Researcher*, 2(1), 44-55.
- Tay, B. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü, bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (s. 3-20). Maya Akademi Yayınları.
- Topal, E. (2014). Üniversite öğrencilerinin türk dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Tufan, S. (2022). Kitap incelenmesi: Ortak Türk tarihi 8, en kadim devirlerden XV. Asra kadar. *Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 37-42. <https://doi.org/10.54971/synergy.1123937>
- Turner, T. N., Russell III, W. B., & Waters, S. (2013). *Essentials of elementary social studies*. Routledge Publishing.
- Yalçinkaya, E. (2014, Nisan). *Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarındaki Türk dünyası konularının karşılaştırılması*. I. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu. Niğde Üniversitesi-Kazak Devlet Pedagoji Üniversitesi-M. Akmulla Devlet Pedagoji Üniversitesi, Niğde.
- Yanpar Şahin, T. (1997). İlköğretimde sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 22(231), 41-43.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Doküman incelemesi. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 189-201). Seçkin Yayıncılık.

The Journal of International Social Science Education

ISSN: 2146-6297 (Online) Journal homepage: <https://www.dergipark.org.tr/en/pub/issej>

The evaluation of Turkish republics in the 4th grade social studies textbook

Sevde Sağlam & Elvan Yalçınkaya

To cite this article: Sağlam, S., & Yalçınkaya, E. (2022). The evaluation of turkish republics in the 4th grade social studies textbook, The Journal of International Social Science Education, 8(2), 413-449. DOI: 10.47615/issej.1134327

To link to this article: <https://doi.org/10.47615/issej.1134327>

© 2022 The Author(s). Reprints and permissions: Authors have permission to share their article after it has been published in ISSEJ/The journal of International Social Science Education, either in print or online as a First Edition

Highlights

In the studies carried out on the subject, the issues of the Turkish World in 6th and 7th grades were examined mainly by considering the 1998 Social Studies Curriculum and the 2005 Social Studies Curriculum. In this study, it is aimed to contribute to the literature and to open a new window for new studies to be carried out by evaluating the fourth grade textbook, which is the first step in gaining awareness in the current 2018 Social Studies Curriculum, within the scope of Turkish Republics.

ISSEJ/The Journal of International Social Science Education is a double peer-reviewed online journal. This article can be used for research, teaching and private studies. Only the authors are responsible for the content of the article. The journal has the copyright of the articles. The publisher cannot be held liable for any loss, transaction, claim or damage arising directly or indirectly in connection with the use of the research material.

All authors are requested to disclose any actual or potential conflict of interest including any financial, personal or other relationships with other people or organizations regarding the submitted work.

The evaluation of Turkish republics in the 4th grade social studies textbook

Sevde Sağlam Elvan Yalçınkaya

Ziya Eren Faculty of Education, Erciyes University, 38039, Kayseri, Türkiye

ABSTRACT

The main objective of this research, which has been carried out, is to evaluate the handling of the subject of Turkic Republics in the 2018 Social Studies Curriculum 4th Grade achievements and textbook, which was prepared by taking into account the developments in the global world. In this research, document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used. According to the findings obtained as a result of the research carried out: The 2018 Social Studies Curriculum includes an achievement about the Turkic Republics at the 4th grade level, and eight pages in the textbook. The information presented on the subject has been tried to be concretized with maps, visuals and sample news. As a result of the research, it was concluded that the subject of Turkic Republics was not given enough place in the textbook and in the learning outcomes.

ARTICLE

HISTORY

Received 23 June 2022

Accepted 12 October 2022

KEYWORDS

Social studies, Textbook, Turkic Republic, Curriculum

Type of the paper

Research article,

CONTACT Sevde Sağlam svdsg1m38@gmail.com Ziya Eren Eğitim Fakültesi, Erciyes University, 38039, Kayseri, Türkiye

© 2022 The Author(s).

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial License <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>, which permits non-commercial re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited, and is not altered, transformed, or built upon in any way.

Introduction

Education and training institutions play an important role in the preparation of individuals for social life and becoming a member of society. In today's world, there is a rapid change and development in the field of science and technology. With globalization, individuals need to develop solutions and skills to more complex problems. Social sciences adopted the ability to perceive change and continuity as the basic principle and aimed at the positive adaptation of individuals to social life with a multidisciplinary approach (Akhan & Şimşek, 2015). The fact that education is both a branch of social science and a field for the practice of basic principles has led to the creation of the Social Studies study area (Safran, 1993). Social Studies course is a course that aims to train active citizens who can benefit from the knowledge gained from social sciences with an interdisciplinary approach, can make decisions and develop solutions, and has its own curriculum.

Purpose

The subjects of the Turkic World, which are among the subjects of history, are of great importance in terms of learning the common history and culture between the Turkic Republics and the State of Turkey, and ensuring cooperation in both political and cultural fields today. The basic education level is of great importance in teaching students about the common history and culture. In this research, the achievements of the fourth grade, in which the Social Studies course was started, and the textbook were examined.

Method

Research Pattern

In this study, the document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used. Document review refers to analyzing documents that contain information about the phenomenon or events to be investigated (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Data Collection

In the document review, the relevant books, diaries, reports, periodicals, observation and interview records about the area to be researched are used as data sources within the framework of a disciplined understanding (Kartal, 2021)). The scope of documents used in qualitative research should not be limited to written documents only. Photographs, video recordings and films recorded both as historical data and during the research process can also be used as visual data sources (Baş and Akturan, 2017). Enriching the diversity of sources and examining different perspectives about the event or phenomenon that is the subject of the research problem will contribute to a more comprehensive approach to the subject and increase the validity of the research. In this research, academic books in the literature, articles written with the data obtained as a result of studies carried out in a similar way, textbooks currently used at the basic education level, curriculum and theses were used to obtain the data.

Analysis of Data

The analysis of the research is carried out by systematically synthesizing both written documents and visual data sources obtained by the researcher and interpreting the findings (Baltacı, 2019). The data obtained in this study were systematically analyzed and interpreted under two themes according to grade levels and learning areas. In the analysis of the data, the content analysis carried out in similar studies was taken into account and attention was paid to an objective attitude. In the analysis of the data, attention was paid to the visuals in the books, and their suitability for the content and suitability for the pedagogical level of the students were taken as criteria.

Findings

When the 2018 Social Studies Curriculum 4th grade learning areas and acquisitions are examined, the acquisition including the Turkic Republics is within the scope of the seventh learning area in the curriculum with the name "Global Connections". The achievement related to the Turkish Republics is "4.7.2. Comprehends Turkey's relationship with its neighbors and other Turkic Republics.

The achievement, which was discussed within the scope of the research, is directly related to the subject of Turkish Republics. The fact that the subject of Turkic Republics started to be discussed among the achievements of the fourth grade, which is the basic level at which the Social Studies course is taught, characterizes the importance of the common history and culture in shaping our present and future.

Within the scope of the research, the textbook taught in the fourth grade Social Studies course was prepared by the author Sami Tüysüz in 2019 and published by TUNA Publishing. As of the 2018-2019 academic year, it has been offered for use for five years.

Considering the fourth grade achievements of the curriculum, there are four learning outcomes in the Global Connections section, which is the seventh learning area. In the textbook, there are five subject headings in the same section. The difference here is 4.7.2. This is due to the fact that the acquisition numbered is divided into two topics. The outcome, which was examined within the scope of the research, was included in the textbook under the titles of "Our Neighbors" and "Turkic Republics". In the section called Our Neighbors, the information associated with the Turkish Republics is as follows:

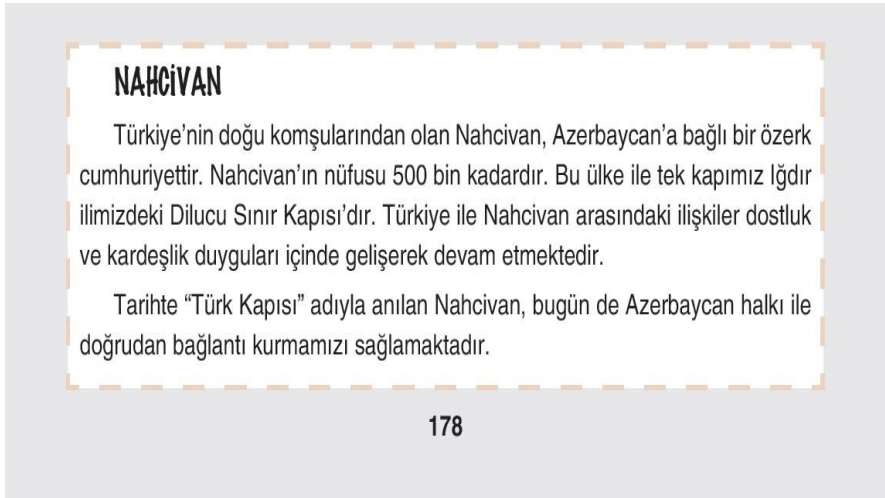

Figure 1. Text example of nakhchivan

Figure 2. Visual of Baku-Tbilisi-Ceyhan Oil Pipeline

Secondly, on page 179, starting from Baku, which is the capital of the Republic of Azerbaijan, the Baku-Tbilisi-Ceyhan Oil Pipeline, which reaches Georgia and then reaches our country and provides oil transportation, and both the economic and diplomatic aspects of this line are explained to the students. . The fact that the map was used while presenting the necessary information also contributes to the concretization of the presented information by the students.

TÜRK CUMHURİYETLERİ

Türkiye Cumhuriyeti dışında bugün bağımsız olarak varlığını sürdüren başka hangi Türk devletlerini biliyorsunuz?

Günümüzde Türkiye dışında başka ülkelerde de Türk toplulukları vardır. Bunların başında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan Kıbrıs Türkleri gelir. Asya kıtasında yaşayan Azeriler, Kırgızlar, Kazaklar, Özbekler ve Türkmenler de diğer önemli Türk topluluklarıdır. Uzun süre Sovyetler Birliği'nin sınırları içinde yaşamış olan bu topluluklar Sovyetlerin 1991'de dağılması üzerine bağımsızlıklarını kazandı. Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan adlarıyla kendi devletlerini kurdular.

					
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Kırgızistan	Özbekistan	Azerbaycan	Türkmenistan	Kazakistan
15 Kasım 1983	31 Ağustos 1991	1 Eylül 1991	18 Ekim 1991	27 Ekim 1991	16 Aralık 1991

Türk Cumhuriyetleri

182

Figure 3. Text Example on Turkish Republics

First of all, in order to ensure the readiness of the students, on page 182, general information about the Turkic Republics that gained their independence was given to the students, then the flag of each state was introduced and a map showing the administrative borders of the Turkic Republics was given.

Biliyor muydunuz?

Türkiye, başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere diğer ülkelerde yaşayan Türklerle ilişkilerini yürütmek amacıyla bazı kurumlar oluşturmuştur. Bu kurumların başlıcaları Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığıdır.

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TIKA)
1992 yılında kurulan TIKA'nın iki önemli amacı vardır. Bunlardan birincisi Türkiye ile sınıra bulunan, Türkiye konuşulan ve gelişmekte olan ülkelere destek olmaktır. İkincisi ise ekonomik, ticari, teknik, sosyal ve kültürel konular ile eğitim alanında projeler geliştirerek Türkiye'nin bu ülkelere arasındaki iş birliğini güçlendirmektir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)
2010 tarihinde kurulan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığının çalışma konusu yurt dışındaki vatandaşlarımız, soydaşlarımız ve akrabamız olan topluluklardır. YTB'nin temel görevi ülkemizdeki farklı kurumların söz konusu topluluklara sundukları hizmetleri organize etmektir. Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilere yardımcı olmak da başkanlığın görevleri arasındadır.

AZERBAIJAN

Başkenti Bakü olan Azerbaycan, doğu sınırımızdaki Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti nedeniyle komşumuz durumundadır. Azerbaycan ile aramızda tarihten gelen güçlü bağlar vardır. Azerbaycan ile Türkiye kendilerini "iki devlet bir millet" olarak ifade eden kardeş ülkelerdir. Atatürk bu kardeşliği "Azerbaycan'ın sevincini bizim sevincimiz, kederi bizim kederimizdir." (1) sözü ile dile getirmiştir.

Nüfusu 9,7 milyon olan Azerbaycan ile aramızdaki ekonomik ilişkiler oldukça ileri düzeydedir. 2005 yılında faaliyete başlayan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı, Hazar petrollerini batı pazarlarına ulaştıran önemli bir enerji koridorudur. Hattın açılmasıyla birlikte Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmi daha da genişlemiştir.

Türkiye Azerbaycan'a çeşitli gıda maddeleri, elektrik enerjisi, motorlu kara taşıtlar, deterjanlar, ev tekstil ürünleri, demir-çelik, mobilya, boys ve kâğıt ihrac eder. Azerbaycan'dan ise petrol, plastik ürünler, elektronik araçlar, ham deri, halı, bakır, alüminyum ve pamuk alır.

(1) Erişim tarihi: 21.05.2018, <http://ulmeh.gov.tr/userfiles/files/314ge%20Cevresel%20ge-pdf%29.pdf>

183

Figure 3. Image of the Republic of Azerbaijan

After giving general information on the subject, on page 183, the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) and the Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB), which enables us to strengthen our common history, culture, language, education and fraternal relations with the Turkic Republics, will examine the cognitive development levels of the students. appropriate information is provided.

TÜRKMENİSTAN
Nüfusu 5,4 milyon olan Türkmenistan'ın başkenti Aşgabat'tır.

Ortak tarihi, dili, inancı ve kültürü paylaşan Türkiye ile Türkmenistan arasında dengeli, karşılıklı saygı ve iş birliği anlayışına dayalı bir ilişki vardır. Türkiye-Türkmenistan iş birliği dış politika, ticaret ve ekonomi, kültür ve eğitim başta olmak üzere her alanda olumlu bir seyir izlemektedir.

Türkmenistan'da yaşayan 9 bine yakın vatandaşımız ile kardeş halk arasında önemli bir köprüsü oluşturmaktadır. Türkmenistan vatandaşları turizm ve ticaret amacıyla ülkemizi ziyaret etmektedir. Ayrıca binlerce Türkmen öğrenci üniversitemizde öğrenim görmektedir.

Aşgabat

Türkmenistanlı Öğrenciler Bayrak Bayramını Kutladılar

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören Türkmenistanlı öğrenciler ülkelerinin bağımsızlığını kazanmasının 25. yılını ve Türkmenistan Bayrak Bayramı'nı kutladılar.

Atatürk Kongre ve Kültür Merkezinde düzenlenen etkinlikte konuşan Türkmenistan Büyükelçiliği Başkâtebi Murat Akmammedov, "Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde 7 bine yakın Türkmenistanlı öğrencimiz eğitim görüyor," dedi.

Akmammedov konuşmasını "2016 yılı bağımsızlığımızın 25. yıl dönümüdür. Ayrıca 19 Şubat bizim Bayrak Bayramımızdır. Bağıntı en içten duygularımızla kutuyor ve Türkiye ile Türk bayraklarının daima yan yana olması dileğiyle sizlere teşekkür ediyorum." sözleriyle tamamladı.

İnternet Haberi (5)

Türkiye'de öğrenim gören Türkmenistanlı öğrencilerin ile ülke arasındaki ilişkilere katkıları neler olabirir?

Türk iş adamları, bağımsızlığını kazandığı ilk günlerden itibaren Türkmenistan'ın kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Türkmenistan, Türk firmalarının Orta Asya'da en fazla proje üstlendikleri ülkedir. Türkiye Türkmenistan'a çeşitli makineler, elektrikli araçlar, aydınlatma ürünleri, ısıtma malzemeleri, mobilya, demir-çelik, temizlik ve gıda maddeleri ihraç eder. Buna karşılık Türkmenistan'dan halı, kılıcı, pamuk, pamuk ürünleri, petrol, mineral yağlar ve yakıtlar, plastik malzemeler ve elektrik enerjisi satın alır.

Figure 5. Visual and News Example of the State of Turkmenistan

While introducing the state of Turkmenistan to the students, attention was drawn to its common history with the Republic of Turkey, its culture, cooperation in the fields of economic, cultural, tourism, education and foreign policy rather than geographical and administrative features. In order to make the given information more permanent and meaningful for students, a visual example of Ashgabat, the capital of the country, and a news example about the independence anniversary of the Republic of Turkmenistan are included.

Image 6. Visual and News Example of Uzbekistan

While presenting information about the Republic of Uzbekistan, attention was drawn to the rich underground resources of the country. In addition, the importance of the agricultural sector, which is the backbone of the country, in the import and export relations with the Republic of Turkey was also expressed. It is seen that in the relations between the two states, attention is drawn to the field of trade and this is exemplified by an internet news.

Image 7. Images and Internet News Example About Kyrgyzstan

While introducing the Republic of Kyrgyzstan, another of the 7 independent Turkic Republics, it was started by drawing attention to the "Eternal Friendship and Cooperation Agreement" signed in 1997, which has an important place in bilateral relations with Turkey. The relations between the two countries are not limited to the political field, and the import and export relations in the economic field are exemplified by the products. While there is a visual of Bishkek, the capital of the country, among the images used in the narrative of the subject, it is seen that the country flags of Turkey and Kyrgyzstan are presented in a way that draws attention to the common history. The explanation of the subject was completed by presenting an example internet news. Looking at the content of the news, it covers the exemplary activity of the Turkish Cooperation and Coordination Agency Presidency, which was created to coordinate and strengthen the relations between the Turkic Republics.

Image 8. Texts and Images of Kazakhstan and the Turkish Republic of Northern Cyprus

In the information presented about Kazakhstan, firstly, a brief introduction to the geographical features of the country is made by mentioning the wide area of the country, and then the richness of the underground resources that affect the country's economy and its position in the international arena is mentioned. Information about Hoca Ahmet Yesevi International Turkish-Kazakh University, which was established in 1993 to express the cultural and educational relations as well as the commercial cooperation between the Republic of Turkey and Kazakhstan, is presented.

The importance of the common ties in every field between the Turkish Republic of Northern Cyprus and the Republic of Turkey, which is also called the

"Children's Homeland" after the Republic of Kazakhstan, was explained to the students by presenting examples from the activities carried out in the commercial, political and economic fields.

Discussion and Conclusion

Learning and keeping alive the Turkish history and culture by the Turkish nation ensures the correct reading of today's world and the solid construction of future generations and order. In this research, the 2018 Social Studies Curriculum, which was prepared by taking into account the developments in the field of current education, pedagogical information, the needs of the society, the vision and mission of the Republic of Turkey, was examined. In the research, the achievements of the 4th grade, which is the basic level at which the Social Studies course is taught, and the textbook were evaluated.

While there are 33 acquisitions in total at the 4th grade level in the curriculum, only 1 of them directly covers the subject of Turkish Republics. When the textbook published by TUNA Publishing is examined, there are 208 pages in total in the textbook, while there are only 8 pages in total on the subject of Turkic Republics. It can be concluded that the importance given to the subject of Turkic Republics in both the curriculum and the textbook is insufficient. As a result of the research carried out by Dalli and Çakmak (2020), it was concluded that the subjects of national history and national culture were limited to a narrow framework in the 2018 Social Studies Curriculum.

The information presented in the course book on the subject of Turkic Republics has been transformed into a richer content with images, maps and internet news examples. While the subject of the Turkic Republics was presented to the students, in order to ensure readiness at the beginning, a general information and the images of the flags of the states were presented. Not only administrative and geographical information about the Turkic Republics is presented, but also information about institutions and organizations that establish political, cultural and social cooperation between states. As a result of the study by Yalçinkaya (2014), in which the 2005 Social Studies Curriculum and textbooks were investigated, it was concluded that the subject of Turkic Republics was enriched with internet and newspaper news and transferred to the students as a similar finding.

Implication and Suggestions

As a result of the work carried out, it is suggested as a suggestion to include the subject of Turkic Republics in the course book and curriculum being taught to the individuals who will be the architects of our future, and to include activities that will contribute to the consolidation of the knowledge in the subject. In addition, while the cooperation with the Republic of Turkey in the administrative, economic, cultural, educational and social fields is mentioned in the transfer of the subject of Turkic Republics to the students, it is necessary to focus on the relations of other states with each other, and this will improve the skills of the students at

the end of the subject, based on the high-level cognitive steps in the taxonomy. It is offered as a suggestion to reinforce it with an evaluation activity.

Research Limitations and Future Research

In this study, the achievements of the 4th grade and the textbook were examined. It is thought that future researchers' research on the achievements of different grade levels and textbooks can enrich the literature

Author Contributions

Introduction, S.S and E.Y.; methodology, S.S and E.Y.; research S.S and E.Y.; references S.S and E.Y.; writing and drafting S.S and E.Y.; writing, reviewing and editing S.S and E.Y. All authors have read and accepted the published version of the article.

Publication Ethics

The research was carried out using the document analysis method. For this reason, the research is not included in studies that require ethics committee approval.

ORCID

Sevde Sağlam <http://orcid.org/0000-0002-8414-5746>

Elvan Yalçinkaya <http://orcid.org/0000-0003-1838-0411>

References

- Akhan, E. A., & Şimşek Çetin, Ö. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının sosyal bilgiler eğitimine yönelik ilgilerinin ve görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(2), 551-588.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye’de cumhuriyetten günümüze sosyal bilgiler programları (değişiklikler, düzenlemeler, güncellemeler)* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Arslan, M. (1999). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 144, 1-14.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.598299>
- Baltacı, A. (2021). Bilimsel araştırma becerileri ve araştırmada güncel desenler. Uzunöz, A. (Ed.). *Nitel veri analizi* (s. 71-99). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Barth, J. L. (1991). *Elementary and junior high/middle school social studies curriculum, activities and materials*. University Press of America.
- Baş, T., & Akturan, U. (2017). *Nitel araştırma: Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli*. Seçkin Yayıncılık.
- Bayram, H. (2011). *Sosyal bilgiler öğretiminde Türk dünyası* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Bilgili, A. S. (2006). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler. İ. H. Demircioğlu (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri içinde* (2-29). Hegem Yayınları.
- Çakıroğlu, O. (1987, Haziran 8-11). *Cumhuriyet döneminden bu yana sosyal bilgiler öğretmenini yetiştirmenin dünü, bugünü, yarını* [Sempozyum oturumu]. Gazi Üniversitesi Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çapa, M. (2012). Osmanlı İmparatorluğu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne geçiş sürecinde Türkiye’de tarih öğretiminin tarihçesi. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2(3), 1-28.
- Çelik, H. (2008). Cumhuriyet dönemi vatandaşlık eğitiminde önemli adımlar. *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, 10(1), 359-369. <https://hdl.handle.net/20.500.12619/98339>
- Cicioğlu, H. (1985). *Türkiye Cumhuriyeti’nde ilk ve ortaöğretim (tarihi gelişim)*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri*. Dinç, E. ve Kiroğlu, K. (Çev. Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık. (Orijinal çalışma 2017’de yayımlandı)
- Dallı, C., & Çakmak, M. A. (2020). 2018 sosyal bilgiler öğretim programında Türk tarihi

- ve kültürü konularının yeri. *Sinerji Uluslararası Alan Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 53-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/synergy/issue/58953/795865>
- Demirok, U. (2019). Üniversite öğrencilerinin türk dünyası algısı (Balıkesir Üniversitesi Örneği) [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Dewey, J. (2019). *Okul ve toplum*. (H. A. Başman, Çev.). S. Kaymakçı (Yay. Haz.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Er, A. R., & Bayındır, N. (2015). Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin tarih konularının öğretimine ilişkin değer kazanımı ile öğretim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(4), 357-379. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/21661/504045>
- Eşel, G. (2019). Transkafkasya Bölgesel Güvenliğinde Şanghay İşbirliği Örgütünün Rolü. 2. *Uluslararası Hocalı Soykırımı ve Bölgesel Güvenlik Soykırımı Sempozyumu E-kitabı*, 400.
- Fer, S. (2005, Aralık). 1923 yılından günümüze cumhuriyet dönemi ilköğretim programları üzerine bir inceleme. Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi.
- Günden, S. (1995). Sosyal bilgiler öğretimine genel bir bakış. M. Çileli (Yay. Hazırlayan), *İlköğretim kurumlarında sosyal bilgiler öğretimi ve sorunları* içinde (s. 22-339). Türk Eğitim Derneği.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Güven, İ. (2000). *Türkiye'de Devlet Eğitim ve İdeoloji*. Siyasal Kitabevi.
- Kartal, Ş. (2021). Nitel araştırmanın desenlenmesi. M. Çelebi (Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 212-236). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kaya, E., & Öner, G. (2017). 100. Yaşındaki sosyal bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Keskin, Y. (2002). *Türkiye'de II. meşrutiyetten günümüze kadar uygulanmış olan sosyal bilgiler öğretim programlarının analizi ve karşılaştırması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Keskin, Y. (2012). Türkiye'de 1970'li yıllardan günümüze kadar yayınlanmış ilköğretim, ortaokul ve ilköğretim okulu programlarında yer alan tarih dersi konularının dönemlere göre incelenmesi. *Uluslararası Çevrimiçi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 442-461.
- Korkmaz, M. S., & Güler, H. (2020). 1926 yılından günümüze ilköğretim okullarının programları ve sosyal bilgiler. *Asia Minor Studies Dergisi*, 8(2), 501-512. <https://doi.org/10.17067/asm.738144>
- Öcal, A., & Yakar, H. (2015). 1968-2005 sosyal bilgiler ders programlarında küresel farkındalık eğitimi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(USBES Özel Sayısı I), 307-327.
- Oruç, Ş., & Ulusoy, K. (2008). Sosyal bilgiler öğretimi alanında yapılan tez çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(26), 121-132.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özmen, C. (2015). Dünyada ve ülkemizde sosyal bilgiler. C. Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.),

- Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 319). Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C. (2011). Sosyal Bilgiler : Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi: Demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (s. 1-31). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2015). Sosyal Bilgiler: Kavram, içerik ve program. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi* içinde (s. 1-31). Pegem Akademi Yayınları.
- Öztürk, C., & Kafadar, T. (2020). 2018 Sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 112-126. <https://doi.org/10.24315/tred.550508>
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S., & Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem Akademi Yayınları.
- Safran, M. (1993). Tarih öğretiminin eğitsel amaçları. *Belleten Dergisi*, 57(220), 827-842.
- Safran, M. (2015). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 2-16). Pegem Akademi Yayınları.
- Şahin Yanpar, T. (1994). İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde akademik benlik kavramı, ders içi öğrenme ve ders dışı çalışma yolları ile başarı ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(10), 43-48.
- Sever, R. (2021). Temel kavramlar. R. Sever (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitiminde kavram öğretimi* içinde (s. 1-20). Pegem Akademi Yayınları.
- Sever, R., Yalçinkaya, E., & Mazman, F. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde etkili bir öğretim yöntemi: dramatisasyon. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 155-166.
- Seyhan, A. (2021). Arşiv belgelerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasına ilişkin öğretmen aday görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(229), 655-680.
- Sönmez, V. (1998). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Anı Yayıncılık.
- Taşkaya, S. M. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının Türk dünyası algısı. *Researcher*, 2(1), 44-55.
- Tay, B. (2010). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü, bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.), *Sosyal bilgilerin temelleri* içinde (s. 3-20). Maya Akademi Yayınları.
- Topal, E. (2014). Üniversite öğrencilerinin türk dünyası coğrafyasına ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Uşak Üniversitesi.
- Tufan, S. (2022). Kitap incelenmesi: Ortak Türk tarihi 8, en kadim devirlerden XV. Asra kadar. *Uluslararası Alan Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 37-42. <https://doi.org/10.54971/synergy.1123937>
- Turner, T. N., Russell III, W. B., & Waters, S. (2013). *Essentials of elementary social studies*. Routledge Publishing.
- Yalçinkaya, E. (2014, Nisan). *Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde okutulan sosyal bilgiler ders kitaplarındaki Türk dünyası konularının karşılaştırılması*. I. Uluslararası Türk Dünyası Araştırmaları Sempozyumu. Niğde Üniversitesi-Kazak Devlet Pedagoji Üniversitesi-M. Akmulla Devlet Pedagoji Üniversitesi, Niğde.
- Yanpar Şahin, T. (1997). İlköğretimde sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 22(231), 41-43.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Doküman incelemesi. *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* içinde (s. 189-201). Seçkin Yayıncılık.